

ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ ΦΑΣΗΣ

1.10.2011-31.12.2011

Με πρωτοβουλία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (ΥΑ) δημιουργήθηκε **Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας** με συμμετοχή 18 μη κυβερνητικών οργανώσεων και άλλων φορέων: το Αίτημα, η Αντιγόνη, οι Γιατροί του Κόσμου, η Διεθνής Αμνηστία, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Ελληνικό Παρατηρητήριο Συμφωνιών του Ελσίνκι, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, το Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών, το Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, το Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ», η Κίνηση (Πάτρας) Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών/στριών, η ΜΕΤΑδραση, το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, η Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών, η Ομάδα Νομικής Στήριξης Μεταναστών και Προσφύγων Θεσσαλονίκης, το Φόρουμ Μεταναστών Χανίων, το i-RED, το PRAKSIS, καθώς και ο Συνήγορος του Πολίτη ως παρατηρητής. Οι συμμετέχοντες φορείς έχουν συνάψει συμφωνία συνεργασίας με σκοπό την αναπλήρωση του κενού που δημιουργεί η απουσία ενός επίσημου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής περιστατικών και τάσεων του ρατσισμού και της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές υποχρεώσεις του κράτους. Το Δίκτυο Καταγραφής παραμένει ανοιχτό σε όποιον φορέα έχει τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά συμμετοχής, δηλαδή προσφέρει ιατρικές, κοινωνικές και νομικές υπηρεσίες ή/και έρχεται σε άμεση επαφή με τα θύματα ρατσιστικής βίας.

Η συστηματική καταγραφή πράξεων βίας με ρατσιστικό κίνητρο ξεκίνησε πιλοτικά την 1^η Οκτωβρίου βάσει κοινής **Φόρμας Καταγραφής Ρατσιστικού Περιστατικού** με στόχο να προκύπτουν σαφείς και ολοκληρωμένες κατά το δυνατόν ενδείξεις για τις ποσοτικές και ποιοτικές τάσεις της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα. Εντός του πιλοτικού τριμήνου, καταγράφηκαν περιστατικά κυρίως στη γεωγραφική περιοχή στην οποία δραστηριοποιούνται οι συμμετέχοντες φορείς, δηλαδή στις περιοχές του κέντρου της Αθήνας (πλησίον της Ομόνοιας, στην πλατεία Αττικής, στον Άγιο Παντελεήμονα) και σε ορισμένες περιοχές της Πάτρας. Επομένως, λόγω των σοβαρών γεωγραφικών περιορισμών και της μεθόδου καταγραφής βάσει αυτόβουλης μαρτυρίας του θύματος, τα αποτελέσματα αντιπροσωπεύουν ένα μικρό έως ελάχιστο μόνο δείγμα της πραγματικής κατάστασης. Οι συμμετέχοντες φορείς διαπίστωσαν ότι ακόμα και στις περιπτώσεις στις οποίες το θύμα, συχνά με νωπά τα σημάδια της βίας, αναζητά κάποια βοήθεια στις υπηρεσίες τους, αποφεύγει την καταγγελία. Οι λόγοι αυτής της απροθυμίας μπορούν να αναζητηθούν στον φόβο, στην έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα και κάποιες φορές, στην παθητική εξοικείωση με τη ρατσιστική συμπεριφορά.

Συνοπτικά, καταγράφηκαν κατά την περίοδο 1.10.2011-31.12.2011, **61 περιστατικά ρατσιστικής βίας**. Στα 49 από αυτά εμπλέκονται **περισσότεροι θύτες** και τα 11 είχαν **περισσότερα θύματα**.

Στοιχεία σχετικά με τους θύτες: 16 θύτες φέρονται να λειτουργούν ως μέλη εξτρεμιστικών ομάδων και 26 ως μεμονωμένοι πολίτες. Οι περισσότεροι θύτες είναι άνδρες (59 έναντι 2 γυναικών). Σημειώνεται ωστόσο ότι στα ομαδικά περιστατικά εμπλέκονται και γυναίκες.

Στοιχεία σχετικά με τα θύματα: κυρίως άνδρες, με αναλογία 54 προς 7 γυναίκες (στα περιστατικά με περισσότερα θύματα η καταγραφή βασίστηκε στη μαρτυρία 1 θύματος). Τα θύματα προέρχονται κυρίως από το Αφγανιστάν (24), την Υποσαχάρια Αφρική (19), το Μπαγκλαντές (4) και το Πακιστάν (2). Εκ των θυμάτων, 26 είναι χωρίς χαρτιά, 23 αιτούντες άσυλο, 4 νόμιμα διαμένοντες και 1 με καθεστώς επικουρικής προστασίας.

Στοιχεία σχετικά με την πράξη: κυρίως σωματικές βλάβες (27), βαριές σωματικές βλάβες (13) (με ανάγκη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης). Καταγράφηκαν, τέλος, κρούσματα καταστροφής περιουσιακών στοιχείων (καταστροφή οχήματος διανομής παντοπωλείου, εμπρησμός ανθοπωλείου).

Επιπλέον, προκύπτει μια τάση **ομαδικής βίας με τη συμμετοχή ανηλίκων**. Στις περιπτώσεις αυτές **καταγράφεται** στοιχειώδης οργάνωση στο δημόσιο χώρο (πλατείες κλπ.) και χρήση αυτοσχέδιων κυρίως όπλων, ωστόσο δύναμει φονικών. Επιπλέον, προκύπτει η πρακτική «περιπολίας» από μαυροφορεμένους μοτοοικλετιστές, με κράνη ή καλυμμένο πρόσωπο οι οποίοι επιτίθενται εν κινήσει και συχνά σε στάσεις λεωφορείων. Οι ομάδες επίσης χρησιμοποιούν μεγάλους σκύλους για εκφοβισμό.

Οι επιθέσεις κατά των γυναικών έχουν στοιχεία απειλής της γενετήσιας αξιοπρέπειάς τους με ρητή σύνδεση με το χρώμα τους.

Ειδική κατηγορία αποτελούν τα **19** περιστατικά όπου συνδέεται η **αστυνομική με τη ρατσιστική βία**. Πρόκειται για περιστατικά στα οποία ένστολοι κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και σε επιχειρήσεις ρουτίνας, καταφεύγουν σε έκνομες ενέργειες και πρακτικές άσκησης βίας. Καταγράφηκαν επίσης περιπτώσεις προσαγωγών στα αστυνομικά τμήματα, κράτησης και κακομεταχείρισης για ορισμένο χρονικό διάστημα κάποιων ωρών, καθώς και η καταστροφή νομιμοποιητικών εγγράφων. Σε μια περίπτωση, ένστολος κατέστρεψε φάρμακα τα οποία ο αλλοδαπός είχε προμηθευτεί από ιατρείο ΜΚΟ.

Το **Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας** διαπιστώνει ότι τα αποτελέσματα της πιλοτικής εφαρμογής είναι εξαιρετικά ανησυχητικά και η ανησυχία αυξάνεται από το γεγονός ότι δεν πρόκειται καν για την κορυφή του παγόβουνου. Η βραχύβια πιλοτική περίοδος, οι περιορισμένοι πόροι του δικτύου, η ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας με τις μεταναστευτικές κοινότητες και η συχνή δημοσιοποίηση περιστατικών σε άλλες περιοχές από αυτές όπου δραστηριοποιούνται οι συμμετέχοντες φορείς φανερώουν ότι η ρατσιστική βία εξαπλώνεται με τρομακτικούς ρυθμούς και απειλεί την ήδη πληγείσα κοινωνική συνοχή. Επισημαίνεται με τη μεγαλύτερη δυνατή έμφαση πως στις παρούσες συνθήκες οικονομικής ύφεσης, ρήξης του κοινωνικού ιστού και ταχύτατης περιθωριοποίησης ομάδων του πληθυσμού, το φαινόμενο απειλεί να λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις.

Το **Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας** υπενθυμίζει ότι η ατιμωροσία πυροδοτεί την εγκληματικότητα, διαιωνίζει τον φαύλο κύκλο της βίας και υποδαυλίζει τις κοινωνικές διαμάχες. Για τους λόγους αυτούς, προτείνει στην Πολιτεία:

- τη δημιουργία ενός **ενιαίου ειδικού συστήματος καταγραφής ρατσιστικών εγκλημάτων**, το οποίο θα διαχειρίζεται το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Το σύστημα αυτό θα συνδέει τα στοιχεία των ΜΚΟ, των νοσοκομείων και άλλων κατάλληλων φορέων.
- την **σταθερή συνεργασία** με το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής, τις ΜΚΟ και τις κοινότητες των μεταναστών, οι οποίες έρχονται σε επαφή με τα θύματα, με σκοπό την αναζήτηση κατάλληλων λύσεων και τον σχεδιασμό συγκεκριμένων μέτρων κατά της ρατσιστικής βίας.
- την **καθιέρωση ειδικών οδηγιών επί των διαδικασιών αστυνομικής διερεύνησης** του ρατσιστικού εγκλήματος, την καταπολέμησης της ανοχής εκ μέρους των αστυνομικών οργάνων τέτοιων συμπεριφορών και τη διασφάλιση της παραπομπής στη δικαιοσύνη των δραστών, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες.

Οι οργανώσεις και φορείς που συμμετέχουν στο Δίκτυο γνωρίζουν ότι τα σοβαρά προβλήματα υποβάθμισης και αυξημένης παραβατικότητας, που χαρακτηρίζουν μια σειρά περιοχές που συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό περιθωριοποιημένων μεταναστών και προσφύγων, αποτελούν πρόσφορο έδαφος για να αναπτυχθούν κοινωνικές εντάσεις, ξενοφοβικές συμπεριφορές, ακόμη και ανοχή μερίδας του πληθυσμού απέναντι σε φαινόμενα βίας με ρατσιστικά κίνητρα. Γι' αυτό και επισημαίνουν ότι, οι παραπάνω προτάσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των πράξεων ρατσιστικής βίας, πρέπει να συνοδεύονται από μέτρα και πολιτικές βελτίωσης του κλίματος ασφάλειας στις γειτονιές, πάταξη των κυκλωμάτων διακίνησης ανθρώπων, εμπορίας ναρκωτικών, πορνείας και εγκληματικότητας, αναβάθμιση των περιοχών αυτών και ανακούφισης του συνόλου του πληθυσμού, περιορισμού της γκετοποίησης άπορων/άστεγων μεταναστών και προσφύγων και προώθησης της κοινωνικής τους ένταξης, όπου αυτό είναι δυνατό.